

Torah from Around the World

Alles is voorzien, en vrijheid is gegeven. De wereld wordt geoordeeld met goedheid. En alles naar de meerderheid van goede daden. En sommigen zeggen: We weten niet hoe de daden worden geteld.

(Spreuken over de Fundamenten [Pirké Avot] 3:15, uitgave Amphora Books)

Kohelet 9:7

Sjabbat 3 december 2022 / 9 kislew 5783: Wajetsee, Beresjiet [Genesis] 28:10-29:35

Tanach: blz 56 - 65

Haftara: Hosjea 11:7 - 13:5

Tanach: blz. 1154 - 1156

Commentaar: Rabbi Josh Jacobs-Velde, Rabbi of Congregation Ohev Tzedek, Youngstown, Ohio, Verenigde Staten

Vertaler: Jochanan Belinfante

bron: <https://www.levisson.nl/wp-content/uploads/2019/04/Wajetsee-5774.pdf>

Op weg naar een plek van Goddelijke woede

Voor dit lesinzicht zou ik gebruik willen maken van de psychologisch-spirituele wijsheid van het Chassidisme, in het bijzonder de lessen van de Chernobiler Rebbe, Menachem Nahum Twersky. Hij was ook bekend als de Me'or Enajiem ('Licht van de Ogen', de titel van een van zijn meest beroemde teksten waaruit ik zal citeren) en woonde in de Oekraïne van 1730-1797. Als een van de vele buitengewone studenten van de Maggid van Mezeritch maakte hij deel uit van de derde generatie Chassidiem.

Ik leerde dit lesinzicht voor het eerst met mijn leraar rabbijn Miles Krassen; dus sommige van de hier gebrachte ideeën zijn gefilterd door zijn inzichten. De Chassidische benadering van de Torah (in het algemeen) is om de tekst te lezen als een uitgestrekt spiritueel landschap, vol met psychologisch inzicht dat van grote betekenis is voor onze eigen strijd om te groeien en voor het bewandelen van het spirituele pad.

Wij beginnen met het eerste vers van onze sidra: "Jaäkov verliet Beër Sjewa en ging op weg naar Charan." Beresjiet [Genesis] 28:10 Jaäkov verlaat Erets Jisraëel met de zegen van zijn vader Jitschak, nadat hij Jitschaks zegen aan Esav heeft ontfoetseld, en hij heeft de opdracht een vrouw te vinden in het voorvaderlijke land van Charan. De Me'or Enajiem ziet Charan niet slechts als een willekeurige oude plaats, maar als een plek van duisternis. Via een typisch rabbijns woordenspel met dezelfde Hebreeuwse wortels, leest hij het reisdoel 'Charan' als een verwijzing naar de 'charon af haMakom', dat wil zeggen, de Goddelijke woede.

Hoe begrijpt de Me'or Enajiem deze plek van 'Goddelijke woede'? Het is een plek van 'klippot', zegt hij, duidelijk gemaakt door de figuur van Jaäkovs oom Lawan, met wie Jaäkov de komende twintig jaren zal door brengen.

Laat ons dit verder uitwerken: 'Klippot', letterlijk schelpen, vormen een belangrijk concept in de kabbala [joodse mystiek, red]. In de kabbalistische kosmologie volgens de toekomstdenker Jitschak Luria, zijn de 'klippot' de plekken waar het Goddelijke licht is verduisterd, omdat de Goddelijke vonken gevangen zijn geworden tijdens het breken van de kruiken bij de Schepping van de wereld. [De 'kruiken' hadden tijdens de Schepping het goddelijke licht op een geleidelijke manier moeten laten stromen naar manifestatie. Doordat die uitstroom onverwacht schokkend verliep, braken de kruiken. De overgebleven 'klippot' omsloten de vonken van het in de Schepping wijd verspreide licht, red.] Liever dan 'schelpen' zou ik 'klippot' willen vertalen als 'verduisteringen'; zo zou een plek van 'klippot' gezien kunnen worden als een plek zijn waar het Goddelijke licht erg 'dun' is, zoals [de weinige, red.] zuurstof in hoge luchtlagen.

Wij zouden zo'n plek kunnen ervaren als een plek waar vriendelijkheid totaal ontbreekt, of waar grote spanning heerst en men zich slecht voelt. Zo'n plek wordt gepersonifieerd door Lawan, omdat Lawan doorgaans in de visie van de rabbijnen wordt begrepen als een persoon die precies het tegendeel is van zijn naam, die 'wit' betekent. Hij wordt gezien als iemand voor wie bedrog de kern vormt van zijn aard.

Voordat wij verder gaan, is het belangrijk om aandacht te schenken aan radicale en bevrijdende ideeën over de 'Goddelijke woede'. Door zijn creatieve en verhelderende zet om [de geografische plaats, red.] 'Charan' te lezen als een hint naar de charon af haMakom ('Goddelijke woede'), helpt de Me'or Enajiem ons met het loslaten van problematische, beperkende en rancuneuze beelden van de "woedende God van de Bijbel". Zijn wijze van lezen staat ons toe een plaats van Goddelijke woede te begrijpen als een plek waar het Goddelijke licht en het Goddelijk medeleven slechts verduisterd zijn; onze actieve pogingen zijn nodig om ze [het Goddelijke licht en het Goddelijke medeleven, red.] op te sporen en te openbaren.

Feitelijk is dát de manier waarop de Me'or Enajiem Jaäkov begrijpt gedurende zijn twintigjarig verblijf bij Lawan. Hij ziet Jaäkov als iemand die probeert de wijsheid (Torah) uit

te zeven die verborgen is in de plaats van Lawans grote duisternis. (Zie Me'or Enajiem, parasja Va'yeitzei). Het idee is dat, wanneer wij ons bevinden op een plek van 'Goddelijke woede', zoals een situatie van grote negativiteit, wij meestal tot niets anders meer in staat zijn dan een reactie van afkeer (zoals: 'Ik moet hier weg, weg van deze persoon, van deze situatie, enz.').

Ons wordt de suggestie gedaan om, een voorbeeld nemend aan Jaäkov, te kijken of er iets van Torah is, enige Goddelijke vonken, die wij uit deze situatie kunnen zeven; of er iets is wat in de spirituele taal van het Chassidisme 'beroer', 'zeving', wordt genoemd.

Hoe doen we dat? Dit is geen eenvoudige vraag. Maar de Me'or Enajiem geeft ons een hint: het verzachten van het hart. Wanneer Jaäkov in Charan aankomt, is een van de eerste dingen die hij doet dat hij zijn toekomstige echtgenote Rachel ontmoet, en hij rolt de steen op de opening van de nabije bron weg (Beresjiet 29:10). De Me'or Enajiem begrijpt het weggrollen, door Jaäkov, van de steen die de bron afdekt als een verplaatsing van datgene dat het levende water - d.w.z. de Torah, die ook vaak het 'levende water' genoemd wordt - daar beneden verduistert.

De Me'or Enajiem brengt een prachtig vers uit Jechezkeel, 36:26 in de conversatie: "Ik zal jullie een nieuw hart en een nieuwe geest geven, Ik zal je versteende hart uit je lichaam halen en je er een levend hart voor in de plaats geven." Lees dit vers uit Jechezkeel samen met Jaäkofs daad van het weggrollen van de steen bij de bron en dit wordt een daad van verzachting, van de transformatie van een hart van steen tot een hart van vlees, een daad die hem zal helpen in de moeilijke jaren die vóór hem liggen, bij Lawan.

Let wel, de Me'or Enajiem zegt niet dat wij onszelf, wanneer wij een duistere situatie binnengaan, waar wij Gods aanwezigheid als afwezigheid voelen, een stalen pantser moeten aanmeten of ons moeten verharderen. Hij zegt precies het tegenovergestelde: als we onszelf begeven in situaties waarin de Goddelijke aanwezigheid het meest verduisterd wordt, dienen wij ons hart te verzachten.

Een zacht hart is natuurlijk een open hart; en een open hart heeft een grotere kans de verborgen en verduisterde vonken van heiligheid en wijsheid waar te nemen die aanwezig kunnen zijn in een gegeven situatie. Een open, verzacht hart kan door de ogenschijnlijke begrenzingsen, die zich voor het oog voordoen, heen zien.

Met dit soort perspectief hebben we een veel grotere kans de obstakels en uitdagingen die wij in ons leven tegenkomen, te zien als belangrijke mogelijkheden om te groeien langs het spirituele pad. Op het diepste niveau is alles wat wij tegenkomen een deel van het pad.